

خاطره‌بازی

با اخم و ناراحتی چیزی را نمی‌گفتند

آزادی عمل

مرتضی اشراقی، نوه حضرت امام(ره): روزهای جمعه ناهار به خانه خانم(مرحومه خدیجه ثقفی) می‌رفتیم و تا ساعت ۲ ناهار می‌خوردیم و بعد با دوچرخه، بازی می‌کردیم. دوچرخه‌های ما همیشه خانه امام بود. امام به ما می‌گفتند: به طرف اتاق من نیایید، اما هیچ وقت با اخم و ناراحتی نمی‌گفتند، با خنده می‌گفتند که من خوابم و خسته‌ام، بیدار و کسل می‌شوم. شما طرف اتاق من نیایید سر و صدا نکنید. یک‌بار هم رفتم و آقا از خواب بیدار شدند. ایشان چیزی نگفتند؛ ولی دیگران ما را دعوا کردند. یک‌بار هم وقتی که امام در حال قدم زدن بودند من می‌خواستم با دوچرخه از یک راهروی باریک رد بشوم که ناگهان دوچرخه لیز خورد و جلوی پای امام افتاد، ایشان کمک کردند که دوچرخه‌ام را بردارم و به من گفتند: طوری نشده؟ گفتیم: نه. فقط ترسیده بودم که نکند به آقا خورده باشم.

فرشته اعرابی، نوه حضرت امام(ره): بچه‌ها در حضور امام بسیار آزاد بودند و تا وقتی امام حضور داشتند، وسعت عملشان بیشتر از زمانی بود که ایشان نبودند؛ چون فکر می‌کردند یک حامی دارند و اگر عمل نادرستی انجام بدهند، ما به احترام امام اعتراض نمی‌کنیم. در نتیجه وقتی امام می‌آمدند به جای اینکه بچه‌ها یک مقدار آرام‌تر باشند، فکر می‌کردند که حالا هر کاری دلشان بخواهد می‌توانند انجام بدهند.

نامه عاشقانه امام خمینی (ره) به همسرشان

تصدقت شوم

آنگونه که از خاطرات خانم ثقفی (۱) و سایر اعضای خانواده امام برمی‌آید از دواج امام و همسرشان، زندگی عاشقانه‌ای را در پی داشت و امام خمینی (ره) در جایگاه یک روحانی بلند پایه و مبارز سیاسی در زندگی شخصی‌اش با عشق و احترام ویژه‌ای به پیمان زناشویی‌اش با خانم ثقفی وفادار ماند. امام خمینی (ره) عازم سفر حج شد و در بین راه نامه عاشقانه‌ای برای همسرش نوشته است که تصویر دیگری از بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران را مقابل چشم مخاطب قرار می‌دهد. متن کامل این نامه را در ادامه می‌خوانید:

تصدقت شوم؛ الهی قربانت بروم، در این مدت که مبتلای به جدایی از آن نور چشم عزیز و قوت قلبم گردیدم متذکر شما هستم و صورت زیبایت در آینه قلبم منقوش است. عزیزم امیدوارم خداوند شما را به سلامت و خوش در پناه خودش حفظ کند. [حال] من با هر شدتی باشدمی گذردولی بحمدالله تاکنون هر چه پیش آمد خوش بوده و الان در شهر زیبای بیروت هستم؛ (۲) حقیقتاً جای شما خالی است فقط برای تماشای شهر و دریا خیلی منظره خوش دارد. صد حیف که محبوب عزیزم همراه نیست که این منظره عالی به دل بچسبد.

در حال امشب شب دوم است که منتظر کشتی هستم، از قرار معلوم معروف یک کشتی فراد حرکت می‌کند ولی ماها که قدری دیر رسیدیم، باید منتظر کشتی دیگر باشیم. عملاً تکلیف معلوم نیست امید است خداوند به عزت اجداد طاهرینم که همه حجاج را موفق کند به اتمام عمل، از این حیث قدری نگران هستیم ولی از حیث مزاج بحمدالله به سلامت، بلکه مزاجم بحمدالله مستقیم‌تر و بهتر است. خیلی سفر خوبی است جای شما خیلی خالی است. دلم برای پسر (۳) قدری تنگ شده است. امید است هر دو (۴) به سلامت و سعادت در تحت مراقبت آن عزیز و محافظت خدای متعال باشند. اگر به آقا (۵) و خانم‌ها (۶) کاغذی نوشتید سلام مرا برسانید. من از قبل همه نایب‌الزبانه هستم. به خانم شمس آفاق (۷) سلام برسانید و به توسط ایشان به آقای دکتر (۸) سلام برسانید. به خاور سلطان و ربابه سلطان سلام برسانید.

صفحه مقابل را به آقای شیخ عبدالحسین بگویند برسانند. ایام عمر و عزت مستدام. تصدقت، قربانت؛ روح‌الله.

پی‌نوشت

- (۱) ملقب به قدس ایران، همسر امام خمینی.
- (۲) برای عزیمت با کشتی به عربستان برای انجام اعمال حج.
- (۳) آقا سیدمصطفی خمینی که در آن زمان سه ساله بوده است.
- (۴) اشاره به آقا مصطفی و فرزند دیگرشان که در آن زمان هنوز به دنیا نیامده بود و چند روز پس از نگارش این نامه در زمانی که امام در سفر حج بودند، متولد شد ولی در کودکی بر اثر بیماری درگذشت.
- (۵) آقا میرزا محمد ثقفی، پدر همسر امام خمینی.
- (۶) مادر و مادر بزرگ همسر امام خمینی که در آن زمان در قید حیات بوده‌اند.
- (۷) شمس آفاق ثقفی، خواهر همسر امام خمینی.
- (۸) آقای دکتر علوی.

محمدعلی عباسی اقدام؛ نویسنده کتاب «آن مرد بی‌نهایت»:

سبک زندگی امام^{ره} میراث غیر ملموس و مغفول مانده

«متأسفانه در زمینه معرفی سبک زندگی و سیره علما و شخصیت‌های مهم و تأثیرگذار، به‌ویژه حضرت امام، آنگونه که باید کارهای متعدد شاخص و ماندگار خلق نشده است. امام خمینی (ره) یک چهره چندوجهی و جامع‌الاطراف بودند؛ چهره‌ای که شناسایی و معرفی آن نیازمند مطالعه و تحقیق و پژوهش دقیق و همه‌جانبه است. هر کدام از وجوه این شخصیت ممتاز تاریخ معاصر، نیازمند بررسی و مطالعه جداگانه است.» این نکته‌ای است که محمدعلی عباسی اقدام، نویسنده کتاب آن مرد بی‌نهایت به آن اشاره دارد. این کتاب روایتی از زندگی عاشقانه، سلوک عارفانه، مبارزه سرسختانه و رهبری قاطعانه مردی است که نام کوچکش «روح‌الله» بود. در ادامه بخش‌هایی از گفت‌وگوی ما با این نویسنده را می‌خوانید.

الناز عباسیان

بهترین غزل‌هایی که سروده غزل «مایه ناز» در وصف خانم ثقفی است. یک رابطه عاشقانه بین حضرت امام و خانم ثقفی برقرار بود؛ طوری که هر گاه ایشان برای چند روزی به مسافرت می‌رفتند و امام را تنها می‌گذاشتند، امام احساس دل‌تنگی و بی‌قراری می‌کردند و می‌گفتند: «بدون خانم خانه تاریک است.»

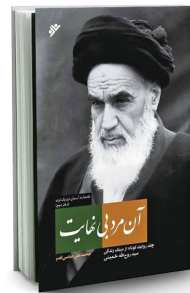
از نگاه شما در این حوزه، کدام ویژگی اخلاقی امام(ره) برجسته‌تر بوده و کدام ویژگی کمتر به آن پرداخته شده است؟

آیت‌الله خمینی از بدو تولد تا زمان رحلت، زندگی پیچیده و پر فراز و نشیبی داشته است. مطالعه و بررسی ابعاد مختلف زندگی با برکت امام خمینی (ره) نشان می‌دهد که همه برهه‌ها و دوره‌های زندگی ایشان قابل تامل و توجه است. با این حال، در خشان‌ترین و برجسته‌ترین شاخصه ایشان در همه دوره‌های زندگی که می‌تواند برای جوانان امروز الهام‌بخش و قابل الگو برداری باشد، توجه پیوسته ایشان به دینداری و خداآواری و خدامحوری است.

برای معرفی اندیشه‌ها و سبک زندگی کمتر گفته شده امام(ره) به مردم و به‌ویژه نسل جوان چه کار باید کرد؟

معرفی سبک زندگی و سیره حضرت امام و شخصیت‌هایی نظیر ایشان به نسل جوان دغدغه بسیار مهم و مبارکی است. این مهم، دغدغه مقام معظم رهبری نیز هست. ایشان می‌فرمایند: «واقعاً جوانان ما و خیلی از مردم خصوصیات اخلاقی، منش‌ها و رفتارهای بزرگان را نمی‌شناسند. اگر بشناسند، محبت اینها در دلشان جاگیر می‌شود و خیلی لازم است که این کار انجام شود.» متأسفانه در زمینه معرفی سبک زندگی و سیره علما و شخصیت‌های مهم و تأثیرگذار به‌ویژه حضرت امام، آنگونه که باید کارهای خوب و ماندگار خلق نشده است. امام خمینی (ره) یک چهره چندوجهی و جامع‌الاطراف بودند؛ چهره‌ای که شناسایی و معرفی آن نیازمند مطالعه و تحقیق و پژوهش دقیق و همه‌جانبه است. هر کدام از وجوه این شخصیت‌های ممتاز تاریخ معاصر، نیازمند بررسی و مطالعه جداگانه هستند.

تاکنون آثار زیادی درباره ویژگی‌های مختلف این چهره استثنایی به رشته تحریر در آمده اما بعد از ۳۵ سال از رحلت این عالم مجاهد، باز شناخت و باز تعریف این شخصیت کم‌نظیر، براساس سلیقه‌ها و دانق‌های امروزی، بسیار حیاتی و ضروری به‌نظر می‌رسد.

شما سال‌ها در زمینه سبک زندگی امام (ره) تحقیق و پژوهش کرده‌اید. در چند جمله ایشان و سبک زندگی‌شان را چطور توصیف می‌کنید؟

تحقیق و پژوهش من در کتاب آن مرد بی‌نهایت بیشتر حول محور سبک زندگی و سیره علمی و عملی حضرت امام(ره) بود. در میان میراث‌های مهمی که از حضرت امام به یادگار مانده، یکی میراث ملموس و اختصاصی یا همان سیره علمی ایشان است و دیگری میراث غیرملموس یا به تعبیری شیوه زیست و سبک زندگی و سیره عملی با وجود اینکه استفاده و بهره‌گیری از میراث علمی امام اختصاصی است و برای عامه مردم امکان‌پذیر نیست اما با این حال، محققان، استادان، پژوهشگران و... به این مهم توجه داشته و از سیره علمی امام بهره‌های فراوانی برده‌اند. اما متأسفانه نسبت به میراث غیرملموس یا همان شیوه زیست و سبک زندگی و سیره عملی امام آنگونه که باید توجه نشده است. به عبارتی با اینکه امکان الگو برداری و بهره‌گیری از این میراث برای عموم مردم فراهم است اما شوربختانه تاکنون از این منبع و معدن عظیم و حیرت‌انگیز و انسان‌ساز استخراج خاصی صورت نگرفته و همچنان بکر و دست‌نخورده باقی مانده است.

از سبک زندگی امام (ره) در خانواده برایمان بیشتر توضیح دهید.

سبک زندگی حضرت امام(ره) در خانواده و شیوه برخورد و ارتباط ایشان با اعضای خانواده، به‌ویژه همسرشان مرحومه خانم خدیجه ثقفی یکی از فصول درخشان زندگی ایشان است که به این مسئله کمتر پرداخته شده است. حقیقتاً زندگی مشترک ۶۰ساله حضرت امام(ره) با خانم ثقفی قابل تامل و مطالعه است.

همسر امام(ره) نقش بسیار مهم و پررنگی در زندگی حضرت امام داشتند. البته امام نیز جایگاه و احترام خاصی برای ایشان قائل بود. به‌نظرم یکی از عوامل موفقیت امام در مراحل مختلف زندگی پر ماجرای خود، حضور خانم ثقفی در کنار ایشان است. اگر همراهی صمیمانه و خالصانه خانم ثقفی در ۶۰سال زندگی مشترک شان نبود، شاید حضرت امام(ره) در رسیدن به اهداف خود با چالش‌های زیادی مواجه می‌شدند.

خاطره یا مصداقی از سبک زندگی امام در ارتباط با همسرشان در ذهن دارید.

نوع ارتباط و دلبستگی عمیق حضرت امام به خانم ثقفی طوری بود که ایشان یکی از

